

به نام پروردگار مهربان

روان‌شناسی کنکور

■ ناهید دهقان

مقدمه

میگن اگه کسی بی‌هوا وارد زندگیت شد بدون کار خدا بوده، پس اگه ما باز دوباره با این کتاب کوچولو برگشتیم پیش شما یعنی خدا خیلی دوستون داره و نمی‌خواد تو این راه پر پیچ و خم کنکور شماها تنها بمونید!

فقط دوست من یادت باشه که:

وقتی از موفقیت کوهی می‌سازی، کنار آن دره‌ای ایجاد نکنی! دنیا هم به آدم‌های خوش‌بین نیاز دارد و هم به آدم‌های بدبین! اولی هواپیما می‌سازد و دومی چتر نجات. خوش‌بختی یافتنی نیست، ساختنی است.

ما در این کتاب:

کلیه‌ی مفاهیم و مطالب طرح شده در کتاب روان‌شناسی را به طور خلاصه، با تصاویر زیبا، جذاب و جدید برای شما به ارمغان آوردیم تا با توجه به ابعاد کوچک این کتاب، دوست و همراه همیشگی شما در تمام ایام تحصیلی باشد و بعد از ورود به دانشگاه نیز به عنوان بهترین یادگار از دوران دبیرستان در کنارتان باشیم.

ضمناً علاوه بر توضیح و تشریح دقیق و مو به مو مطالب کتاب درسی، تعدادی سؤالات چهارگزینه‌ای هم در پایان هر بخش آورده‌ایم تا شما علاوه بر آشنایی با چگونگی طراحی سؤالات کنکور، دانسته‌های خود را نیز، تثبیت کنید.

در پایان کتاب نیز مجموعه‌ای از جداول و فرهنگ لغت (اعلام) کتاب روان‌شناسی در قالب یک ضمیمه آورده شده تا به عنوان گام آخر، در این درس بتوانید تمام مطالب را یک جا بررسی کنید.

سخن آخر:

در پایان برای تمام شما استادان، دانش‌آموزان و دوستان گرامی‌ام آرزوی توفیق داشته و امیدوارم در تمام مراحل زندگی بهروز و موفق باشید. امید است با ارائه‌ی نظرات خود، ما را در تقویت این مجموعه و بر طرف کردن نقایص احتمالی کتاب، یاری کنید.

ناهید دهقان

زمستان 93

سپاسگده:

برای آماده‌سازی و چاپ این کتاب افراد زیادی در کنار ما و همراه ما بودند که در این‌جا از همه‌ی آن‌ها تشکر و قدردانی می‌نماییم:

- + جناب آقای احمد اختیاری، مدیر انتشارات مهروماه
- + آقای مهران ترکمان مدیر دپارتمان علوم انسانی که با نظرات جذاب و تکمیل‌کننده‌شان در طول این راه ما را یاری کردند.
- + استادان گرامی آقایان غلامی، افشار و نوری که با نظرات خود موجب تقویت مجموعه حاضر شدند.
- + سرکار خانم پرستو تاجیک دانشجوی رشته‌ی روان‌شناسی که در مراحل مختلف تألیف این کتاب همراه من بوده است.
- + سرکار خانم سمیه جباری مدیر تولید
- + جناب آقای مهندس محسن فرهادی مدیر هنری
- + سرکار خانم هدیه مرادی صفحه‌آرا
- + سرکار خانم نگین تربتی، فائزه گل‌کار و شیلان نصیرزاده نمونه‌خوان و ویراستار علمی

فهرست

صفحه

9

کلیات

بخش 1

10 فصل اول مقدمه

10 چرا روان‌شناسی بوجود آمد؟

11 فایده‌ی مطالعه‌ی روان‌شناسی چیست؟

13 ویژگی‌های آزمون‌پذیری (تجربه‌پذیری) توصیف علمی

15 ساخت نظریه‌ی علمی

17 موضوعات مورد مطالعه در روان‌شناسی علمی

18 پرسش‌های چهارگزینه‌ای

21 پاسخ‌نامه تشریحی

23 فصل دوم رویکردها

23 رویکردها در روان‌شناسی

23 رویکرد زیست‌شناختی

25 رویکرد روان‌کاوی

25 نظرات فروید

28 رویکرد شناختی

29 رویکرد انسان‌گرا

31 پرسش‌های چهارگزینه‌ای

33 پاسخ‌نامه تشریحی

35 فصل سوم روش تحقیق

35 روش آزمایشی

37 روش همبستگی

39 روش مشاهده‌ی طبیعی

40 حوزه‌های تحقیق در روان‌شناسی

41 حوزه‌های شغلی

43 پرسش‌های چهارگزینه‌ای

44 پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

صفحه

47

رشد

بخش 2

48 فصل اول مفاهیم

48 هدف از مطالعات رشد چیست؟

50 ویژگی‌ها و مشخصات رشد
52 نظریه‌ها و دیدگاه‌های رشد
55 مفهوم جاندارپنداری در کودکان
58 پرسش‌های چهارگزینه‌ای
61 پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

64 فصل دوم دوره‌های رشد از قبل از تولد تا نوجوانی

64 دوره‌های رشد
67 دوره‌ی طفولیت
68 دوره‌ی کودکی اول (2 تا 5 سالگی)
71 دوره‌ی کودکی دوم (7 تا 11 سالگی)
74 پرسش‌های چهارگزینه‌ای
78 پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

81 فصل سوم دوره‌ی نوجوانی

81 دوره‌ی نوجوانی
93 تعریف خود
95 پرسش‌های چهارگزینه‌ای
100 پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

صفحه

103 ←

بخش 3 فرایندهای شناختی

104 فصل اول ادراک

104 مقدمه
105 ادراک
111 پرسش‌های چهارگزینه‌ای
114 پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

117 فصل دوم توجه

117 توجه
119 نظریه‌ی گلوگاه شناختی
122 پرسش‌های چهارگزینه‌ای
124 پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

126 فصل سوم حافظه

126 حافظه و مراحل سه‌گانه‌ی پردازش اطلاعات
-----	--

130	انواع دیگر بازیابی
131	انواع حافظه‌ی بلند مدت
134	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
138	پاسخ‌نامه‌ی تشریحی
142		فصل چهارم سیستم زبان
142	سیستم زبان
144	شنیدن
144	گفتن
146	خواندن
148	نوشتن
149	نواحی مغزی زبان
151	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
153	پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

صفحه

155 ←

بخش (4) سلامت روانی و اختلال روانی

156		فصل اول سلامت روانی و فشار روانی
156	روان‌شناسی سلامت
157	سلامت روانی
158	فشار روانی
164	تعارض
167	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
170	پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

172 ← **فصل دوم اختلال روانی و روان‌درمانی**

172	اختلالات روانی
177	درمان اختلالات روانی
179	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
182	پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

صفحه

185 ←

بخش (5) ضمایم

186	تر و ترین‌های روان‌شناسی
203	روان‌شناسان

1

بخش

کلیات

فصل ۱. مقدمه

فصل ۲. رویکردها

فصل ۳. روش تحقیق

چرا روان شناسی به وجود آمد؟

روان شناسی برای پاسخ به سؤال مهم «انسان چگونه رفتار می کند؟» که از آغاز خلقت وجود داشته و در آینده نیز ادامه خواهد داشت، به وجود آمد.

مثال

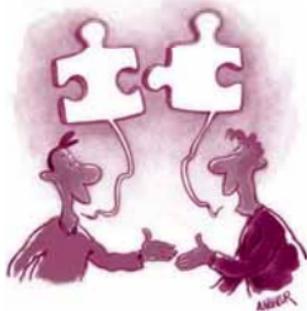
- چگونگی ادراک جهان توسط حواس
- رابطه‌ی تفکر و رفتار
- علت ابتلای افراد به اختلالات روانی
- ارتباط بین حالات هیجانی و رفتار
- چگونگی درمان اختلالات روانی
- تأثیر وراثت بر رفتارهای کودکان

فعالیت‌هایی که روان شناس انجام می دهد، در دو دسته خلاصه می شود:

1 تحلیل مشکلات مردم برای کنار آمدن مؤثرتر با این مشکلات (درمانگری)

مثال

- روان شناس بالینی با کندوکاو افکار فردِ افسرده، به یافتن علت افسردگی و درمان وی می پردازد.
- روان شناس تربیتی به دانش آموزان کمک می کند که مشکلات آموزشی خود را حل کنند.

➤ روان‌شناس سازمانی به مدیران و کارکنان یک کارخانه خدمات مشاوره‌ای ارائه می‌دهد تا بازده کار آنان افزایش یابد.

➤ روان‌شناس جنایی به قاضی، وکیل و طرفین دعوی در یک دادگاه برای اتخاذ بهترین تصمیم مشاوره می‌دهد.

2 تحقیق و پژوهش در حوزه‌های مربوطه

🏠 **مثال:** ■ تحقیق در زمینه‌ی شناخت و ساخت برنامه‌های رایانه‌ای زبان‌آموزی

■ بررسی تأثیر هورمون‌ها در یادگیری و حافظه

فایده‌ی مطالعه‌ی روان‌شناسی چیست؟

1 از واقعیت‌های بنیادی و پژوهشی در مورد رفتار انسان آگاه می‌شویم.

2 روش‌های اندیشیدن خود و دیگران را درک می‌کنیم.

3 ادعاهای روان‌شناسانه در جامعه را ارزیابی کرده و درستی و نادرستی آن‌ها را بهتر مورد بررسی قرار می‌دهیم.

📖 تاریخچه‌ی روان‌شناسی علمی

روان‌شناسی از سال 1879 میلادی به عنوان شاخه‌ای از علم تجربی شناخته شد و با طرح مفاهیمی ساده و قابل بررسی با روش

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱. در پژوهشی بین تماشای خشونت در تلویزیون و رفتار پرخاشگرانه هم‌بستگی به دست آمده است. کدام نتیجه‌گیری درست است؟ (سراسری 93)

۱) تماشای فیلم‌های خشن علت پرخاشگری است.
 ۲) پرخاشگری افراد علت تماشای فیلم‌های خشن است.
 ۳) نمی‌توان نتیجه گرفت که تماشای فیلم‌های خشن علت پرخاشگری است.
 ۴) ارتباط منطقی بین تماشای فیلم خشن در تلویزیون و رفتار پرخاشگرانه وجود ندارد.

۲. به جنبه‌هایی از رفتار که می‌تواند اندازه‌گیری و یا ارزیابی شود متغیر می‌گویند. (سراسری 92)

۱) کنترل (۲) مستقل (۳) وابسته (۴) مداخله‌گر

۳. در فرضیه‌ی زیر متغیر وابسته کدام است؟ (سراسری 90)

«در میان داوطلبان گروه آزمایشی علوم انسانی در آزمون سراسری سال 1384 در استان تهران میزان انتخاب رشته‌ی روان‌شناسی در نزد داوطلبان دختر، بیش از داوطلبان پسر این گروه آزمایشی است.»

۱) جنسیت (دختر - پسر)

۲) داوطلبان گروه آزمایشی علوم انسانی

۳) آزمون سراسری 1384

۴) میزان انتخاب رشته‌ی روان‌شناسی

۴. در یک پژوهش روان‌شناختی، برای بررسی میزان عملکرد حافظه‌ی دانش‌آموزان در ساعت‌های اولیه و پایانی روز، متنی مشابه را در زمان‌های یادشده در اختیار دانش‌آموزان چند مدرسه قرار می‌دهیم و آن‌گاه از آن‌ها می‌خواهیم تا متن‌های داده‌شده را چند دقیقه بعد از حفظ بیان کنند و سپس

نتایج به دست آمده را با هم مقایسه می کنیم. این تحقیق در چه حوزه‌ی تحقیقی اصلی و در چه حوزه‌ی تحقیقی کوچک تری قرار می گیرد؟ (سراسری 91)

- 1) تحقیقات کاربردی - تفاوت‌های فردی
- 2) تحقیقات بنیادی - تفاوت‌های فردی
- 3) تحقیقات کاربردی - شناختی
- 4) تحقیقات بنیادی - شناختی

5. ساده‌ترین طرح آزمایش کدام است؟ (سراسری 89)

- 1) رابطه‌ی نوع کار با شخصیت و هوش
- 2) اثر نوع خط و درشتی آن در یادگیری
- 3) اثر بی‌خوابی در عملکرد حافظه
- 4) رابطه‌ی پیشرفت تحصیلی با جنس و هوش

6. کدام روش پژوهشی به تبیین رفتار می‌پردازد؟ (سراسری 88)

- 1) آزمایشی
- 2) موردی
- 3) زمینه‌یابی
- 4) مشاهده‌ی طبیعی

7. پژوهشگری در نظر دارد اثر سن بر نگرش را مطالعه کند. گروه‌های 20 ساله، 30 ساله، و ... را با یک آزمون نگرش سنجش تحت آزمایش قرار

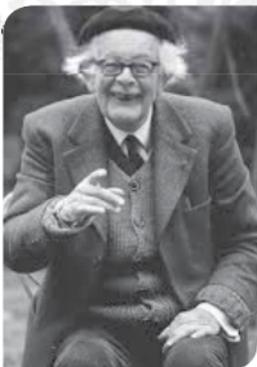
می‌دهد. در این پژوهش متغیر مستقل چیست؟ (سراسری 88)

- 1) آزمون
- 2) نگرش
- 3) سن
- 4) تغییر نگرش

8. مطالعات موردی و هم‌بستگی و آزمایشی به ترتیب با کدام هدف صورت

می‌گیرد؟ (سراسری 86)

- 1) تبیین علی - توصیف - پیش‌بینی
- 2) تبیین علی - پیش‌بینی - توصیف
- 3) توصیف - تبیین علی - پیش‌بینی
- 4) توصیف - پیش‌بینی - تبیین علی

نظریه‌ی شناختی ژان پیاژه:

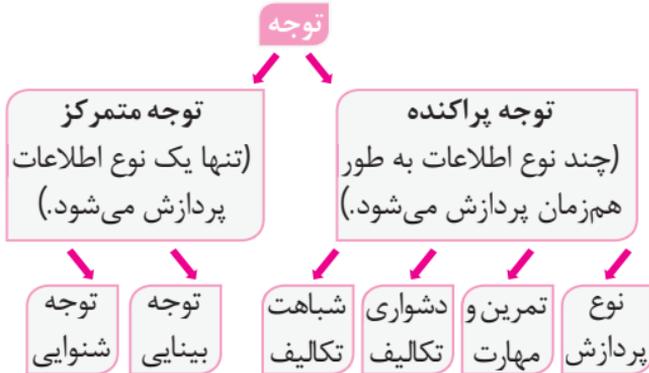
نتایج مطالعات ژان پیاژه روان‌شناس سوئیسی در مورد تفکر کودکان عبارت است:

- 1** کودکان در یک دوره‌ی سنی معین به سؤال‌ها جواب‌های غلط مشابهی می‌دهند. بنابراین نمی‌توان گفت که کودکان کوچک‌تر از کودکان بزرگ‌تر یا به طور کلی کودکان از بزرگسالان، کم‌هوش‌ترند. بلکه، «فرایندهای تفکر در این گروه‌ها باهم متفاوت است»
- 2** هوش یک فرایند اساسی برای سازگاری شناختی دوجانبه با محیط است. منظور از سازگاری، هماهنگی با تقاضاها و شرایط محیط کنونی و هم‌چنین به کارگیری الگوهای ثابت شناختی در شرایط مختلف محیطی می‌باشد.
- 3** کودکان همان‌گونه که رشد می‌کنند در اثر تجربه ساختارهای شناختی ساده‌ی خود را در مورد مفاهیمی نظیر عدد، زمان، حجم، طول، سطح، مقدار و... به ساختارهای شناختی پیچیده تبدیل می‌کنند.
- 4** کودکان در هر یک از چهار دوره‌ی شناختی پیاژه دارای ویژگی‌های خاصی هستند که در جدول صفحه‌ی بعد ارائه گردیده است:

مرحله رشد شناختی پیازده:

ویژگی های شناختی	نام دوره	دامنه‌ی نسبی	رتبه
کودکان دارای بازتاب‌های ارثی هستند و در پایان این مرحله، قادرند رفتارهای پیچیده‌ی حسی- حرکتی از خود نشان دهند.	حسی حرکتی	تولد تا 2 سالگی	1
کودکان از نمادها (تصور و زبان)، برای شناسایی محیط استفاده می‌کنند، خودمرکزبین هستند و تصور می‌کنند دیگران نیز دنیا را مانند آن‌ها می‌بینند.	پیش‌عملیاتی	2 تا 7 سالگی	2
عملیات شناختی در رفتارهای کودکان دیده می‌شود و اشیا را علی‌رغم تغییرات ظاهری پایدار می‌دانند و تفکر منطقی در آن‌ها پایه‌ریزی می‌شود.	عملیات عینی	7 تا 11 سالگی	3
نوجوان در مورد عملیات شناختی خود فکر می‌کند (تفکر درباره‌ی تفکر خود) و تفکر انتزاعی در این دوره شروع می‌شود.	عملیات ذهنی یا صوری	11 سالگی به بعد	4

توجه از نظر تعداد تکلیف

عوامل مؤثر در توجه پراکنده عبارتند از:

1 تشابه دو تکلیف: انجام همزمان دو تکلیف مشابه مانند گوش کردن به موسیقی و شنیدن مکالمه‌ی دیگران (دو تکلیف شنوایی) و یا مطالعه‌ی کتاب و تماشای تلویزیون (دو تکلیف بینایی) دشوارتر از انجام همزمان فعالیت‌های غیر مشابهی نظیر رانندگی و حرف زدن یا مطالعه کردن و گوش کردن به موسیقی است.

2 تمرین و مهارت: انجام همزمان دو تکلیف که فرد در آن‌ها مهارت و تمرین بیشتری دارد، آسان‌تر است مثلاً کسی که در رانندگی یا ماشین‌نویسی تمرین و مهارت بیشتری دارد می‌تواند ضمن انجام این تکالیف به موسیقی گوش کند یا با دیگران صحبت نماید.

نتایج انجام تمرین و کسب مهارت:

- الف)** توسعه و گسترش ظرفیت شناختی انسان
ب) آموختن راهبردهای جدید برای انجام تکالیف

ج کاهش منابع مورد نیاز برای انجام تکالیف

د توانایی انجام امور دشوار به طور هم‌زمان

ه کاهش تداخل در انجام تکالیف

3 دشواری تکلیف: هر قدر دو تکلیف دشوارتر باشد انجام هم‌زمان آن دو تکلیف دشوارتر است.

دشواری تکالیف امری نسبی است و از فردی به فرد دیگر با توجه به مهارت، دانش و انگیزش فرد متفاوت می‌باشد.

از طرفی دشواری یک تکلیف لزوماً پردازش تکلیف دیگر را دشوار نمی‌سازد. مثلاً تاریکی تکلیف خواندن را دشوار می‌سازد ولی شنیدن را با دشواری روبه‌رو نمی‌سازد.

4 نوع پردازش:

ویژگی‌های پردازش				نوع توجه	
تکالیف متمرکز	قابل انعطاف و اصلاح	قابل اجتناب و توقف‌پذیر	کاهش ظرفیت شناختی	کند و آهسته	ارادی (پردازش کنترل شده)
تکالیف پراکنده	غیرقابل انعطاف و اصلاح	غیرقابل اجتناب و توقف‌ناپذیر	عدم کاهش ظرفیت شناختی	تند و سریع	غیرارادی (پردازش خودکار)

■ انجام هم‌زمان دو تکلیفی که پردازش کنترل شده دارند دشوارتر از تکالیفی است که یکی پردازش کنترل شده و دیگری پردازش خودکار دارد.

سیستم زبان:

انسان دارای رشد یافته‌ترین و کامل‌ترین سیستم ارتباطی یعنی تکلم است. کارکردهای زبان عبارتند از:

- برقراری ارتباط با دیگران
- اجتماعی شدن
- انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر
- تفکر

گروهی در یادگیری زبان به تقلید و تقویت محیط اهمیت می‌دهند و برخی زبان را یک پدیده‌ی طبیعی، ذاتی، فطری و بیولوژیکی (مانند راه رفتن) می‌دانند.

اشکال سیستم زبان:

چهار شکل زبان (شنیدن، گفتن، خواندن و نوشتن) در یک سیستم زبان سازمان‌یافته و یکپارچه به دو صورت، با هم در ارتباط هستند:

1 سیستم‌های سلسله‌مراتبی: یادگیری زبان در این سیستم به صورت مراحل تحولی و به ترتیب رشدی، در سیستم‌های اولیه‌ی زبان یا زبان شفاهی (شنیدن و گفتن) و سیستم‌های ثانویه‌ی زبان یا زبان کتبی (خواندن و نوشتن) صورت می‌پذیرد. در این سیستم زبان شفاهی پایه و اساس زبان نوشتاری است و دشواری‌های زبانی در مراحل اولیه و پایین (شنیدن و گفتن) به مراحل زبانی بالاتر (خواندن و نوشتن) منتقل می‌شود.

4

بخش

سلامت روانی و اختلال روانی

فصل ۱. سلامت روانی و فشار روانی

فصل ۲. اختلال روانی و روان درمانی

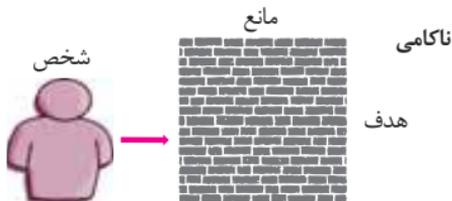

ج) کنترل شخصی: افرادی که قادر به کنترل فشارهای روانی هستند به سراغ سبک‌های پرخطر در زندگی مانند استعمال مواد مخدر نمی‌روند؛ آن‌ها با استفاده از راهبردهای حل مسئله بر مشکلات غلبه می‌نمایند.

در نتیجه افراد دارای این ویژگی شخصیتی به افسردگی، اعتیاد یا درماندگی مبتلا نمی‌گردند.

2 ناکامی:

تعریف ناکامی: زمانی که راه دستیابی انسان به یک هدف خواستنی بسته شود یا به تأخیر افتد، وی دچار ناکامی می‌شود. معمولاً هر قدر هدف قوی‌تر، فوری‌تر و با اهمیت‌تر باشد، میزان ناکامی در اثر عدم دستیابی به آن افزایش می‌یابد.

انواع ناکامی:

الف) ناکامی بیرونی: زمانی که شرایط بیرونی و محیط فرد مانع ارضای نیازهای او شود یا موجب شکست، طرد، از دست دادن و سد شدن انگیزه‌های او گردد، ناکامی بیرونی اجتماعی (مانند جریمه شدن در حین رانندگی) یا ناکامی بیرونی غیر اجتماعی (مانند هوای بارانی در مسابقه‌ی

فوتبال) رخ می‌دهد. لازم به ذکر است، ما انسان‌ها بیشتر به ناکامی‌های اجتماعی حساس بوده و نسبت به آن‌ها واکنش شدید نشان می‌دهیم. **(ب) ناکامی درونی:** زمانی که خصوصیات و ناتوانی فردی مانع دستیابی وی به اهداف گردد، ناکامی از نوع شخصی یا درونی حاصل می‌گردد، مانند زمانی که فردی به علت کوتاهی قد در ورزش بسکتبال ناکام گردد.

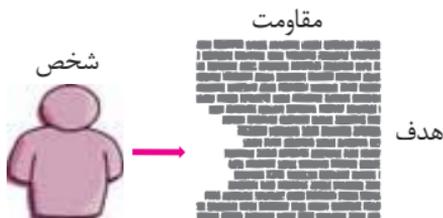
انواع واکنش در برابر ناکامی:

در تصویر ناکامی مشاهده شده‌است که فرد با مانعی برای رسیدن به هدف روبه‌رو است.

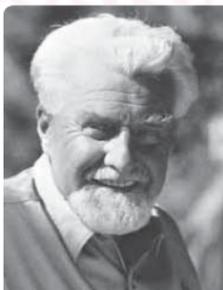
احتمال پنج نوع واکنش در برابر ناکامی وجود دارد که جنبه‌ی نسبی داشته و هیچ یک در تمام شرایط کاربرد ندارند و مهم حفظ سلامت روانی افراد در ناکامی است.

این واکنش‌ها عبارتند از:

1 در موقعیت کوشش و جدیت، فرد تلاش می‌کند با مقاومت و استقامت مانع را به تدریج برداشته و به هدف برسد.

مثال: دانش‌آموزی که تلاش می‌کند در بین تعداد زیاد رقیبان ادامه‌ی تحصیل دهد.

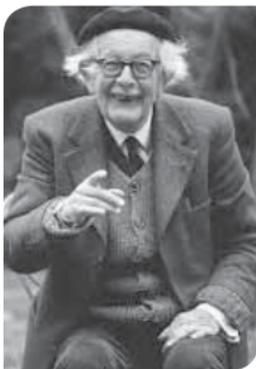
لورنز (Konrad Lorenz)

لورنز از جمله کردارشناسان (رفتار‌گرایان) بود که رفتار حیوانات را در زیستگاه‌های طبیعی آن‌ها مورد بررسی قرار داد.

آندرسون (Anderson)

آندرسون از جمله روان‌شناسانی بود که از روش مشاهده‌ی طبیعی در مطالعه‌ی رفتار دلبستگی در کودکان استفاده کرد و رفتار کودکان زیر ۳ سال را در پارک لندن با مادرشان مشاهده کرد و نتیجه گرفت که این کودکان بیش از ۶ الی ۷ متر از مادر دور نمی‌شوند.

ژان پیاژه (Jean Piaget)

ژان پیاژه روان‌شناس سوئیسی بود که در مورد رشد شناختی و نحوه‌ی تفکر کودکان نظریاتی ارائه داد. او معتقد بود کودکان در یک دوره‌ی سنی معین به سؤال‌ها جواب‌های غلط مشابهی می‌دهند. بنابراین، نمی‌توان گفت که کودکان کوچک‌تر از کودکان بزرگ‌تر یا به طور کلی کودکان از بزرگسالان، کم‌هوش‌ترند. بلکه، «فرایندهای تفکر در این گروه‌ها با هم متفاوت است.»

اریکسون (Eric Erikson)

اریک اریکسون در فرانکفورت آلمان در یک خانواده‌ی دانمارکی به دنیا آمد، وی تحت تأثیر رویکرد روان‌کاوی و نظام جامع‌تری که به آن معتقد بود، رشد افراد را در جریان زندگی روانی (عاطفی) مورد بررسی قرار داد، و شخصیت افراد را در طی ۸ مرحله‌ی رشد مورد بررسی قرار داد.

لورنس کلبِرگ (Lawrence Kohlberg)

دوره‌های رشد استدلال اخلاقی توسط لورنس کلبِرگ مطرح گردید.

1 دوره‌ی قبل از قراردادی (قبل از دبستان)

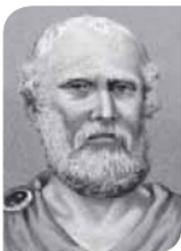
2 دوره‌ی قراردادی (سنین ۱ تا ۱۵ سالگی)

3 دوره‌ی مافوق قراردادی (۱۶، ۱۷ سالگی

به بعد)

طبقه‌بندی کلبِرگ را نمی‌توان درباره‌ی تفاوت‌های جنسی به کار برد زیرا دختران به روابط انسانی و احساس همدردی و مراقبت از دیگران بیشتر از پسران اهمیت می‌دهند.

افلاطون (Plato)

فیلسوفی که معتقد بود حافظه و اطلاعات مانند قفس و پرنده می‌باشند اگر پرنده را در قفس نمی‌یابید سه علت دارد:
شاید از ابتدا پرنده وارد قفس نشده باشد